

NATO A VOJENSKÉ OPERACE KRIZOVÉHO MANAGEMENTU

PhDr. Tomáš Kolomazník

2026

VOJENSKÉ/KRIZOVÉ OPERACE

OPERACE PROVÁDĚNÉ DLE ČLÁNKU 5 WT – KOLEKTIVNÍ OBRANA

- Kolektivní obrana - na základě rozhodnutí, jež bylo přijato kolektivně členy NATO.
- Členské státy považují útok nebo akt agrese proti jednomu nebo více členům Aliance jako útok proti všem.
- Na článek 5 Washingtonské smlouvy bylo poprvé odvoláváno v září 2001 po teroristických útocích ve Spojených státech amerických.

OPERACE PROVÁDĚNÉ MIMO ČLÁNEK 5 WT

- **Udržování míru:** operace na udržení míru jsou obecně prováděny podle kapitoly VI Charty OSN a jsou prováděny se souhlasem všech stran konfliktu monitorovat a usnadnit provádění mírové dohody.
- **Vytvoření míru:** týká se diplomatické činnosti prováděné po zahájení konfliktu s cílem vytvořit příměří či rychlé ustanovení míru. Mohou zahrnovat poskytnutí zprostředkovatelských služeb, smír a akce typu diplomatický tlak, izolace nebo sankce.
- **Budování míru:** se vztahuje na akce, které podporují politická, ekonomická, sociální a vojenská opatření a struktury, jejichž cílem je posílit a upevnit politické ustanovení za účelem odstranění příčiny konfliktu.
- **Prosazování míru:** operace jsou prováděny na základě kapitoly VII Charty OSN. Mají donucovací charakter a jsou prováděny v případech, kdy nebylo dosaženo souhlasu všech stran konfliktu, nebo by mohl být souhlas nejistý.
- **Humanitární operace:** operace se provádějí za účelem zmírnění lidského utrpení. Humanitární operace mohou předcházet nebo provázet humanitární činnosti poskytované specializovanými civilními organizacemi.

OPERACE PROVÁDĚNÉ MIMO ČLÁNEK 5 WT - PŘÍKLADY

- Bosna a Hercegovina (1992–2004): Vynucení embarga na zbraně, bezletové zóny, IFOR a SFOR pro mírové udržení.
- Kosovo (od 1999): KFOR podle rezoluce OSN 1244; stále aktivní.
- Severní Makedonie (2001–2003): Essential Harvest (rozpuštění povstalců), Amber Fox a Allied Harmony.

OPERACE PROVÁDĚNÉ MIMO ČLÁNEK 5 WT - PŘÍKLADY

- Afghánistán (2001–2021): ISAF (2003–2014) pro budování sil, Resolute Support (2015–2021) pro výcvik
- Irák: Display Deterrence (2003), NATO Training Mission (2004–2011), aktuálně NMI (od 2018) pro kapacitní budování.
- Libye (2011): Unified Protector – no-fly zone a ochrana civilistů

ROZSAH OPERACÍ KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ - PŘÍRODNÍ, TECHNOLOGICKÉ NEBO HUMANITÁRNÍ OPERACE

- Operace s cílem pomoci členským a partnerským zemím, které jsou postiženy katastrofami, rovněž spadají do rámce krizového řízení. NATO pravidelně reaguje na žádosti o pomoc v důsledku přírodních katastrof, jako jsou např. rozsáhlé záplavy nebo lesní požáry.

ROZSAH OPERACÍ KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ - PŘÍRODNÍ, TECHNOLOGICKÉ NEBO HUMANITÁRNÍ OPERACE

- Zemětřesení v Pákistánu (2005): NATO poskytlo humanitární pomoc, včetně transportů potravin, lékařských týmů a dočasných přístřešků pro desítky tisíc postižených.
- Požáry v Řecku (2007): Nasazení vojenských letadel pro hašení a logistická podpora evakuace.
- Povodně v Pákistánu (2010): Dodávky humanitární pomoci a inženýrská podpora pro obnovu infrastruktury.
- Operace Allied Relief (Albánie, 1999): Pomoc albánským uprchlíkům během kosovské krize, včetně táborů a distribuce pomoci.
- Reakce na COVID-19 (2020–2021): Logistická podpora, včetně dopravních letů vakcín a zdravotnického vybavení pro členské země.
- Pomoc Ukrajině (2022–současnost): Koordinace nevojenské pomoci, včetně deminování a obnovy po ruské agresi.

NATO CRISIS RESPONSE SYSTEM (NCRS)

NATO CRISIS RESPONSE SYSTEM (NCRS)

- NCRS je nástroj krizového řízení k zajištění připravenosti a podpory Aliance pro předcházení krizím a řešení krizových situací/konfliktů.
- Široká škála opatření pro reakci na vznik nebo hrozbu vzniku krizové situace.
- Základní dokument: NATO Crisis Response System Manual (NCRSM, také Manuál NATO).
- NATO doporučuje spojencům/členským zemím přizpůsobit své národní systémy reakce na krize tak, aby byly kompatibilní se zásadami NATO.
- ČR tento požadavek naplňuje prostřednictvím mj. Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu (NSRK).

Hlavní cíle krizového řízení NATO I

- fungovat jako plně integrovaný systém krizového řízení pro podporu Aliance v reakci na celou škálu krizí
- zajistit náležitou politickou kontrolu prostřednictvím NAC nad implementací všech krizových opatření (CRMs);
- podpořit civilně-vojenskou spolupráci;
- zahrnout celou škálu opatření v kompetenci NAC pro předcházení/prevenci krizím (*preventive options*);
- umožnit Alianci na základě varování včasnou reakci;
- nastavit a být podporován operačním plánovacím procesem NATO (*NATO Operations Planning Process*);

Hlavní cíle krizového řízení NATO II

- v případě, že selže prevence krize a konfliktu, NATO musí být připraveno a schopno zvládat probíhající nepřátelské působení;
- za tím účelem Aliance vytvořila/nastavila robustní konzultační procedury, náležitosti krizového řízení, vojenské schopnosti a civilní připravenost;
- funkčnost všeho je pravidelně testována v rámci *Crisis Management Exercises* (CMXs), tj. cvičení orgánů KŘ NATO;
- dalšími formáty pro procvičení a ověření funkčnosti systému, procedur, procesů a mechanismů na strategické politicko-vojenské úrovni jsou tzv. SNEEx (*Short Notice Exercises*) – v podstatě prověrky a tzv. scénářové diskuse (SBD, *Scenario Based Discussions*).

NATO CMO (*Crisis Management Organisation*)

- **Efektivitu NCRS a NCRP zabezpečuje NATO HQ CMO** (*Crisis Management Organisation*), která spolupracuje s NIWS (*NATO Intelligence Warning System*), operačním plánováním a civilním nouzovým plánováním (CEP).
- NATO HQ CMO se zaměřuje na plnění těchto třech hlavních vnitřních úkolů:
 - podpora konzultačního a rozhodovacího procesu NAC v krizových situacích;
 - podpora součinnosti mezi NAC a výbory NATO s působností krizového řízení
 - podpora komunikace mezi NAC a členskými státy, partnerskými státy, popř. jinými státy a dále podpora komunikace s velitelstvími jiných mezinárodních organizací.

PROCEDURY NCRS I

Celý cyklus aktivace a deaktivace při vzniku krizové situace je popsán v NCRSM (manuálu).

1. Cyklus je zahájen doporučením realizovat operační plán, ve kterém jsou zahrnuta jednotlivá opatření reakce na vzniklou krizi.

- Doporučení může přijít – jak od jednotlivých členů Aliance, mohou to být i nečlenové,
- může přijít od NAC, výborů nebo ho podá vrchního velitel spojeneckých sil v Evropě (SACEUR).
- Vše je závislé na povaze vzniklé krize.

2. Po obdržení doporučení nebo žádosti je na velitelství Aliance zahájena schvalovací procedura. V první kroku se situace konzultuje na úrovni NAC, výbory, jednotlivé země.....

PROCEDURE NCRS II

3. V případě schválení, vydá SACEUR rozkaz podřízeným velitelům, a to formou žádosti o jejich realizaci jednotlivým aliančním státům. Výjimku tvoří předběžně schválená opatření reakce na krize. Tato opatření může SACEUR vyhlásit kdykoliv, podle vyhodnocení situace.

4. Po vyhlášení opatření NCRS následuje proces realizace. V případě ČR realizují vyhlášená opatření na základě rozhodnutí orgánů krizového řízení a o rozsahu realizace informuje velitelství NATO formou implementačního hlášení. Implementační hlášení je zasíláno do 24 hodin od vyhlášení. Realizace opatření se dokončuje zpravidla do 36 hodin po vyhlášení.

5. Vyhlášená opatření zůstávají v platnosti až do jejich zrušení. Proces zrušení je obdobný jako u vyhlášení.

MANUÁL SYSTÉMU KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ NATO NCRSM

- představuje **přehled** systému reakce na krize NATO (NCRS) a jeho základních prvků;
- popisuje jejich **využití v krizi**;
- slouží jednak jako **základ pro vytvoření paralelních národních systémů** reakce na krize členských států NATO,
- a dále pro zpracování doplňků/dodatků k NCRSM v rámci ústředí NATO na strategické úrovni, a na vojenské strategické i operační úrovni v rámci velící struktury Aliance - NCS (*NATO Command Structure*),
- **garantem je COEC** (*Council Operations and Exercises Committee*), který jej reviduje v rámci cyklů (*NCRSM Review conference*).

Pozn. NCRSM má tři provedení, všechny jsou v režimu NATO Restricted. Existuje také vysoce utajovaný doplněk týkající se kolektivní obrany v režimu NATO Secret. Další doplněk týkající se partnerů je rozpracován.

CVIČENÍ

NÁMĚT CVIČENÍ: "POBALTÍ POD TLAKEM"

Scénář:

Rok 2027. Rusko zahájilo hybridní útok na Pobaltí (Lotyšsko, Litva, Estonsko):

první krok byl kyberútok na infrastrukturu a dezinformační kampaň

druhý krok – konvenční invaze: ruská armáda obsadila strategické body na hranicích - Narva v Estonsku - pod záminkou "ochrany ruské menšiny".

NATO aktivovalo článek 5 po prvním incidentu

Nyní eskaluje situace – Rusko hrozí nukleární odpovědí.

SITUAČNÍ ANALÝZA – DOPADY NA ČR

- **Silné stránky:**
- **Slabiny:**
- **Příležitosti:**
- **Hrozby:**

Úkol: příprava situační analýzy

POŽADAVKY NATO SMĚREM K ČR

- Poslat rotující prapor (1 000 vojáků) do Polska/Pobaltí do 7 dnů;
- Aktivovat letecké základny pro AWACS a F-16 – Čáslav/Náměšť
- HNS – zajištění přepravy jednotek a logistická podpora přes území ČR

Úkol: připravit scénář, jak bude reagovat stát

- Za využití dosavadních znalostí navrhnete postup

DĚKUJI ZA POZORNOST

Jungmannova 17 | 110 00 Praha 1 | Česká republika

cevro.cz